

Helder, schoon...
Rivierwater

Het belang van schoon oppervlaktewater in Nederland

Introductie door Peter Stoks, directeur RIWA

Het belang van schoon oppervlaktewater

Schoon water. We kunnen niet zonder. En we hoeven ook niet zonder, dankzij onze waterleidingbedrijven. Zij hebben echter uw hulp nodig om hun bronnen schoon te houden. Vooral in het westen van Nederland is de hoeveelheid zoet grondwater beperkt. Dit komt door de nabijheid van de zoute Noordzee. Daarom wordt ruim een derde deel van ons drinkwater onttrokken uit oppervlaktewater. De afgelopen eeuw zijn er grote waterzuiveringsinstallaties gebouwd om van rivierwater betrouwbaar drinkwater te maken.

Voor deze productie is het belangrijk dat het oppervlaktewater schoon is. Met name bestrijdingsmiddelen geven in toenemende mate problemen bij de zuivering.

Samen kunnen en moeten we blijven werken aan de kwaliteit van ons oppervlaktewater. Lees deze brochure daarom aandachtig door.

Peter Stoks, directeur RIWA – Vereniging van Rivierwaterbedrijven.

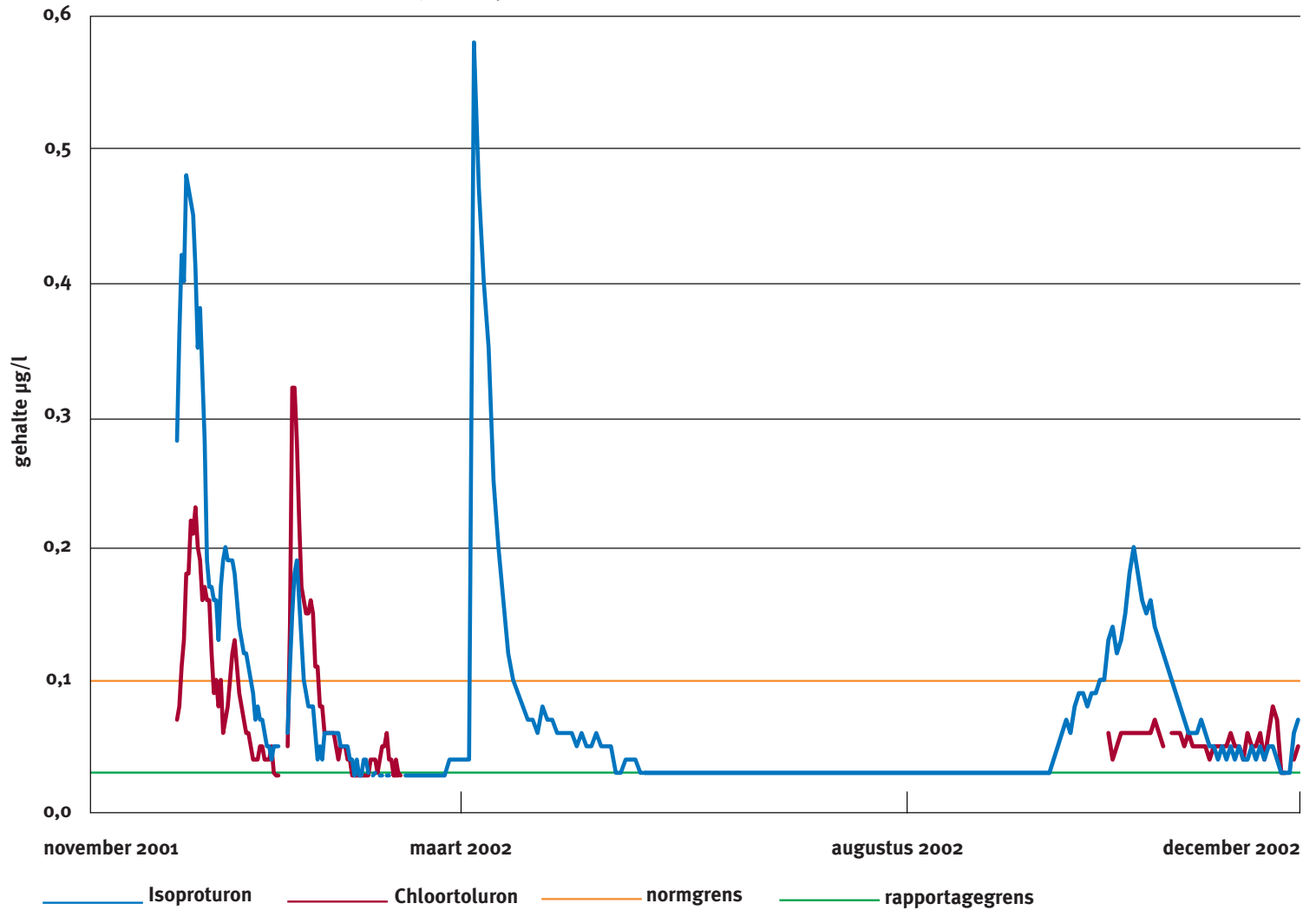

Nederland waterland

Water blijft een punt van aandacht

Nederland kent een eeuwenlange traditie in het beheersen van water. We zijn meesters in het bouwen van dijken, stormweringen en polders. Ook in de aankomende decennia zal water een grote rol spelen. Door het veranderende klimaat stijgt bijvoorbeeld de zeespiegel, wat effect zal hebben op de zout- indringing in het westen van Nederland. Gelegen aan de delta van Rijn, Maas en Schelde hebben we van oudsher te maken met alle bovenstrooms geloosde afvalstoffen. Tegenwoordig is het rivierwater veel schoner, maar de kwaliteit van het water blijft onder druk staan. Daarnaast leiden de economische ontwikkeling en bevolkingsgroei tot een ander gebruik van de omgeving. Woongebieden, industriële bedrijvigheid en verkeer eisen hun ruimte op en bedreigen het grond- en oppervlaktewater, zowel in kwantitatieve als in kwalitatieve zin. Ook de intensieve land- en tuinbouw hebben gevolgen voor de waterwinning: nutriënten (fosfaat en nitraat) en bestrijdingsmiddelen bedreigen de kwaliteit van ons grond- en oppervlaktewater.

Rijn: Isoproturon en Chloortoluron verontreiniging

Waterwinstation Prinses Juliana, Andijk

Ons oppervlaktewater is ons drinkwater

Rivieren als levensader voor ons dagelijks bestaan

Als bron voor drinkwater lijken Rijn en Maas een vreemde keuze. Deze rivieren zijn echter de enige twee grote bronnen van zoet water in West Nederland. Er is geen alternatief. Uitgangspunt voor de waterbedrijven is en blijft, dat de kwaliteit van het rivierwater zodanig moet zijn dat een ‘eenvoudig’ zuiveringsproces volstaat om er goed drinkwater van te maken. In het verleden was de verontreiniging van Rijn en Maas zo zwaar dat deze rivieren grotendeels zuurstofarm en riekend door ons land stroomden.

De rivierwaterbedrijven, verenigd in de RIWA, hebben druk uitgeoefend op overheden en industrieën langs de grote rivieren om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren. Alle steden en industrieën zijn nu verplicht hun afvalwater te zuiveren. Hierdoor is de kwaliteit van het water sterk verbeterd, waardoor deze rivieren betrouwbare bronnen voor ons drinkwater zijn. Maar... er dreigen gevaren.

De RIWA waakt over ons oppervlaktewater

Bestrijdingsmiddelen een bedreiging voor ons drinkwater

In het verleden waren vaak duidelijk aanwijsbare bronnen als bedrijfsongevallen en lozingen de oorzaak van ernstige riviervervuilingen. Bekende voorbeelden zijn de lozing van Endosulfan in 1969 en de Sandoz brand in 1986, waardoor

de inname van rivierwater voor de drinkwaterproductie tijdelijk moest worden gestaakt. Tegenwoordig vormen vooral diffuse bronnen een bedreiging.

Regenwater uit stedelijke gebieden is zo'n diffuse bron, evenals de land- en tuinbouw. Mest en bestrijdingsmiddelen

kunnen zowel op een directe als op een indirecte manier in het oppervlaktewater terechtkomen. Dat laatste gebeurt door de afstroming van regenwater en grondwater naar de rivieren, waarbij verontreinigingen worden uitgespoeld.

Om betrouwbaar drinkwater te kunnen produceren is het noodzakelijk om de hoeveelheid verontreiniging goed in de gaten te houden. De vervuilingsbronnen moeten in kaart worden gebracht en vervolgens actief worden bestreden. De RIWA zet zich hier al meer dan vijftig jaar succesvol voor in.

Ondanks positieve ontwikkelingen

Ons water wordt bedreigd door vreemde stoffen

Bestrijdingsmiddelen worden in de land- en tuinbouw veelvuldig toegepast als gewasbeschermers. Daarnaast worden in stedelijke gebieden bestrijdingsmiddelen gebruikt voor het onkruidvrij houden van de openbare ruimten.

De uiteindelijke belasting van het rivierwater door bestrijdingsmiddelen is zeer wisselend. Door de jaren heen komen steeds nieuwe middelen op de markt en ook kan de toepassing per gewas, per jaar, variëren door het verschil in 'plaagdruk'. Afhankelijk van de formulering kan het middel

meer of minder hechten aan de ondergrond, waardoor uitspoeling naar het oppervlaktewater korter of langer duurt.

De meest schadelijke bestrijdingsmiddelen worden zoveel mogelijk vervangen door middelen die minder schadelijk zijn of waarvan minder actieve stof per hectare nodig is.

Ook alternatieven zoals mechanische onkruidbestrijding worden steeds vaker toegepast. Positieve ontwikkelingen.

Toch blijven bestrijdingsmiddelen een probleem bij de productie van drinkwater uit oppervlaktewater.

Problemen met bestrijdingsmiddelen

Onze boodschap verdient aandacht

De afgelopen jaren moest de inname van oppervlaktewater bij Nieuwegein meerdere malen worden gestopt vanwege te hoge gehalten bestrijdingsmiddelen. Deze inname-onderbrekingen zijn enerzijds kostenverhogend: de productie moet

later worden ingehaald, wat veel meer energie kost.

Anderzijds kan het leiden tot verdroging van de duinen.

Het oppervlaktewater wordt namelijk gebruikt om de zoetwatervoorraden van de drinkwaterbedrijven in de duinen op peil te houden. Het Waterleidingbedrijf

Amsterdam, dat grotendeels van deze levering afhankelijk is, maakt zich hierover grote zorgen. Burgermeester en Wethouders van Amsterdam hebben de minister van Verkeer en Waterstaat inmiddels met klem om doeltreffende maatregelen gevraagd. Daarnaast zijn er intern aanpassingen geweest om een veilige en ongestoorde drinkwaterproductie te garanderen. De extra kosten die de waterbedrijven moeten maken vanwege de bestrijdingsmiddelenproblematiek, zijn geschat op ruim 20 miljoen euro per jaar.

Bewuster gebruik van bestrijdingsmiddelen

Hoe houden we ons water schoon?

Ondanks alle huidige maatregelen hebben de waterbedrijven dus nog steeds problemen met bestrijdingsmiddelen in het oppervlaktewater. Door een efficiënter gebruik kunnen de gehalten in het oppervlaktewater worden gehalveerd.

De RIWA bepleit daarom het volgende:

- gebruik bestrijdingsmiddelen alleen wanneer écht nodig;
- gebruik het juiste middel voor het juiste doel en op het juiste moment (dus middelen die op het onkruid zelf inwerken alleen daar toepassen waar onkruid staat);

- ga zorgvuldig om met resten bestrijdingsmiddel;
- bekijk of er milieuvriendelijkere alternatieven zijn.

Er bestaat reeds een duidelijk besef bij de gebruiker van bestrijdingsmiddelen dat grondwaterwinningsgebieden ontzien moeten worden. Voor het oppervlaktewater is dit bewustzijn een stuk minder. De RIWA vertrouwt erop dat u ook aan dit aspect van de waterwinning aandacht zal geven.

De RIWA - vereniging van Rivierwaterbedrijven

Water is van iedereen en kent geen grenzen

De RIWA is ruim 50 jaar geleden opgericht als samenwerkingsverband van Nederlandse waterleidingbedrijven die rivierwater gebruiken voor de bereiding van drinkwater. Deze bedrijven hebben belang bij het waterbeheer in drie stroomgebieden, namelijk van Rijn, Maas en Schelde.

De RIWA streeft naar een dusdanige kwaliteit van de rivieren, dat een eenvoudige zuivering volstaat om daaruit onberispelijk drinkwater te bereiden. De RIWA-koepel behartigt de algemene belangen van de rivierwaterbedrijven,

en belast zich met overleg met bijvoorbeeld VEWIN (Vereniging van Waterbedrijven in Nederland) en overheden in binnen- en buitenland. De sectie RIWA Rijn werkt samen met de Duitse, Zwitserse en Franse collega's in de IAWR, de Internationale Arbeitsgemeinschaft der Wasserwerke im Rheineinzugs-gebiet. Deze koepelorganisatie, die in 1970 is opgericht door RIWA, ARW (Arbeitsgemeinschaft Rhein-Wasserwerke) en AWBR (Arbeitsgemeinschaft Wasserwerke Bodensee-Rhein), dekt het gehele Rijnstroomgebied af.

In het kort

Samen met de RIWA werken aan schoner oppervlaktewater

- 40% van het drinkwater in wordt gewonnen uit Rijn en Maas.
 - De waterkwaliteit van deze rivieren is de afgelopen decennia enorm verbeterd.
- Toch geven met name bestrijdingsmiddelen nog problemen bij de zuivering van water. Wat extra inspanningen kost.
- Soms is de vervuiling zo groot dat inname voor drinkwater-productie tijdelijk moet worden gestaakt.
- Door extra efficiency kan het gebruik van bestrijdingsmiddelen worden gehalveerd.

Samen kunnen we er voor zorgen dat de bronnen voor ons drinkwater steeds schoner worden. Zodat we straks meer salamanders zien, en natuurlijk ook meer andere bijzondere waterdieren en -planten.

Meer informatie vindt u op onze website: www.riwa.org.

Telefonisch contact kan ook. Ons telefoonnummer is (030) 600 90 30.

Deze uitgave is een project van de RIWA met een bijdrage van het Waterleidingbedrijf Amsterdam

Gedrukt op gerecycled papier © 2004

RIWA
Rijnwaterbedrijven

Postbus 402
3430 AK Nieuwegein
T (030) 600 90 30
F (030) 600 90 39
www.riwa.org